

EFECTELE EXPERIMENTELOR ECONOMICE A ADEPTILOR NEO- LIBERTARIANISMULUI ASUPRA INCLUZIUNII SOCIALE

Mircea GUTIUM

*Cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice,
Republica Moldova
gutium.mircea@rambler.ru*

Abstract

Followers of libertarian theory are convinced that under the conditions of the free economy, where minor or no involvement of the state takes place, all the social blankets will have to gain from the moral, social and economic freedoms, in such a society it is possible, of course here it cannot be it a liquidation of the social blankets or a decrease of the gap between the different social-economic The novelty of this article is to provide evidence that absolute business freedom can kill competition, the environment, and lead to social inequality.

Key words: *competition, productivity, inequality, economic dynamism.*

JEL Classification : D24, D31, D40, E24, K20.

Introducere

Adeptii teoriei libertariene sunt critici acerbi ai statului bunăstării în care sunt prezente astfel de caracteristici ca impozite ridicate cât pentru persoane fizice atât și pentru persoane juridice. Aceste impozite și taxe duc la micșorarea veniturilor ce ar putea fi folosite pentru plata salariului, modernizarea procesului de producție, lărgirea afacerii ori deschiderea unei noi afaceri pentru diferențiere. Odată cu micșorarea impozitelor și taxelor se va majora și masa monetară. Oamenii se folosesc de acea monedă ce va avea un efect benefic asupra comerțului (Friedrich Hayek, 1944).

1. Teoria neo-libertariană în practică

Teoriile libertariene au avut efect pozitiv în Noua Zeelandă unde datorită lichidării taxelor vamale au dat un avânt economiei datorită lărgirii masei impozabile. Agenții economici scutiți de taxe au fost în stare să-și lărgescă întreprinderea și să creeze noi locuri de muncă, iar locurile de

muncă noi au permis redresarea situației sociale nefavorabile din regiune. Una din libertățile esențiale o reprezintă libertatea de a se folosi independent de resursele sale financiare (Friedman Milton, Friedman Rose, 1980).

În ziua de astăzi noul președinte a Ucrainei – Vladimir Zelensky, a anunțat că echipa sa se va orienta spre economia de stil libertarian, ceea ce semnifică o scădere a impozitelor pentru persoanele juridice, libertatea pieței unde capitalul este dominant, iar pârghiile antimonopoliste sunt lichidate. Statul devine un service bazat pe conceptul contractului social, unde libertatea personală și economică este pusă în centrul atenției. Politicile noi vor fi introduse spre ușurarea activității business-ului și liberalizarea mass-mediei.

Se așteaptă că datorită introducerii politicilor libertariene în țară să fie prezentă o schimbare benefică în societate. Agenția Fitch prognozează ca mărimea datoriei publice va scădea până la sfârșitul anului la 47,8 la sută din PIB, ceea ce este mai mic decât valoarea medie precedentă de 57,5% pentru țările din același grup de rating. În a.2021, se estimează că datoria publică a Ucrainei va scădea la 44,4 la sută din PIB.

La începutul lunii septembrie, Zelensky Vladimir a instruit cabinetul de miniștri să pregătească întreprinderile mari de stat pentru privatizare până la 1 decembrie a acestui an și să efectueze prima tranzacție cel târziu până la 1 aprilie a anului 2020. De asemenea, actualul guvern al Ucrainei intenționează să deschidă piața terenurilor spre vânzare până în vara anului viitor, aceasta fiind una dintre principalele cerințe ale Fondului Monetar Internațional.

Libertarianul este uneori acuzat că este inflexibil și dogmatic, dar, de fapt, stabilește principiile pentru construirea unor societăți în care oamenii liberi să poată trăi împreună, în pace și armonie, conducându-se după principiile pacifiste și anti-armă, când toată lumea caută, „modalități de a-și aranja și îmbunătăți viața”. O societate creată pe baza principiilor libertariene este cea mai dinamică și inovatoare dintre tot ceea ce a existat vreodată pe Terra, așa cum rezultă din progresul fără precedent în știință, tehnologie și standarde de viață, de la revoluția liberală de la sfârșitul secolului XVIII. Datorită libertății în a alege știința și economia a cunoscut un avânt puternic (Hayek Friedrich, 1944). În societatea libertariană, caritatea este larg răspândită în organizațiile filantropice private, iar oamenii se angajează în ea la chemarea inimii, fără nici o constrângere din partea statului.

Libertarianismul este de asemenea o creativitate stimulantă și o bază dinamică pentru activitatea intelectuală. Astăzi, tocmai ideile etatiștilor sunt cele care par vechi și bătute pe fundalul unei adevărate explozii de interes pentru studiile libertariene în domenii, precum teoria economică, dreptul, istoria, filosofia, psihologia, feminismul, dezvoltarea economică, drepturile civile, educația, protecția mediului, teoria socială, bio-etica, libertățile civile, politica externă, tehnologia informației, etc. Libertarianismul a creat un sistem de principii de bază pentru cercetarea științifică în interiorul campusurilor universitare pentru o mai bună conlucrare cu business-ul. Ca și în multe alte sfere alegerile libertariene nu reprezintă o panacee (David Boaz, 1997).

Astăzi, dezvoltarea intelectuală a ideilor libertariene continuă, iar influența lor crește datorită creșterii numărului de reviste și instituții de cercetare libertariene, reînvierea ostilității tradiționale americane față de un guvern centralizat și, cel mai important, datorită incapacității unui guvern extra-birocratizat în asumarea responsabilităților sociale. Noile idei apar pe fundalul celor vechi pentru a le schimba (Rothbard Murray, 1970).

N. Datele economice contemporane

Critica libertarianismului se axează în primul rând pe critica egoismului în societate asemănător cu filosofia obiectivismului a lui Ayn Rand, aceste concepte pun în vârful piramidei succesul personal și fericirea individului, neluând în calcul efectele acestei căi asupra ecologiei și societății.

Conform studiului *Slower Productivity and Higher Inequality: Are They Related?* Elaborate de către Peterson Institute for International Economics creșterea veniturilor pentru familiile tipice americane a încetinit dramatic din 1973. Creșterea mai lentă a productivității și creșterea inegalității veniturilor a contribuit la ambele tendințe. În acest studiu se abordează relația dintre încetinirea productivității și creșterea inegalității, explorând în special măsura în care a fost redusă concurența și dinamismul și ceea ce poate explica ambele aceste fenomene.

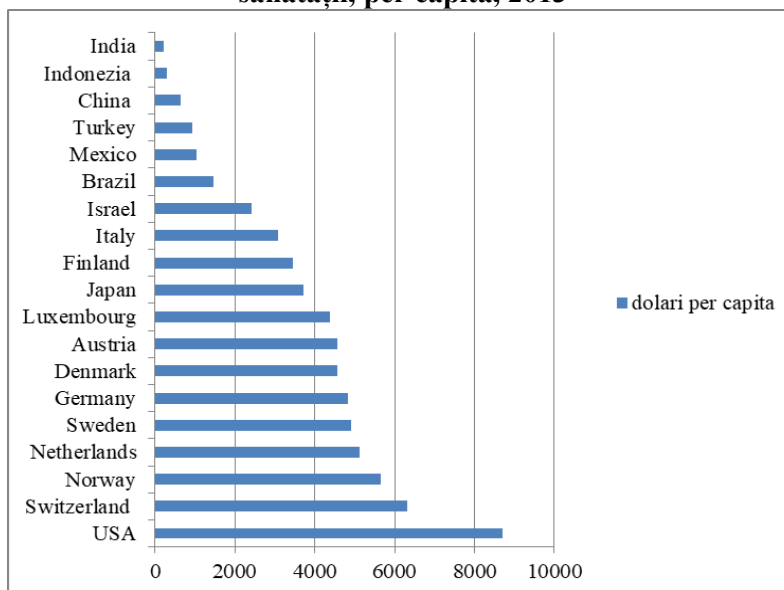
Creșterea productivității a fost inegală de-a lungul economiei cu firme de top care obțin profituri din ce în ce mai variate. În același timp, disparitățile dintre firme au fost importante în explicarea creșterii inegalității veniturilor persoanelor angajate. Ambele constatări sunt în concordanță cu reducerea concurenței, evidențiate din creșterea concentrării

și a descreșterii economice. De asemenea, se explorează scenariile în care politicile guvernamentale pot ajuta la atenuarea crizei sau contribuirea la creșterea concurenței și dinamismului.

Cea mai importantă dezvoltare în economia SUA în ultimii patruzeci de ani a fost decelerarea veniturilor tipice ale gospodăriei – o tendință experimentată și de mulți alți economii avansați. Din 1948 până în 1973, veniturile reale ale familiei mediane în Statele Unite au crescut 3,0 la sută anual. În acest ritm, veniturile s-au dublat o dată pe generație și au existat o probabilitate de 96% ca un copil să aibă un venit mai mare decât părinții săi. Din 1973, mediana familiei a văzut că veniturile sale reale cresc doar cu 0,4 la sută anual, o rată la care ar urma să o preia un secol de dublat. Drept urmare, 28 la sută dintre copii au venituri mai mici decât părinții lor.

Din Figura 1 observăm că cheltuielile pentru serviciile medicale publice și private în totalul său în S.U.A. sunt cele mai mari dintre toate țările lumii, în pofida reformelor liberale.

Figura 1. Cheltuielile guvernamentale/private pentru ocrotirea sănătății, per capita, 2013

Sursa : elaborat de autor

Încetinirea creșterii veniturilor poate fi urmărită în două evoluții simultane. Prima este scăderea productivității, iar producția pe oră crescând cu o rată de 2,8 la sută în perioada anterioară și cu 1,7 la sută rata din 1973. Performanța din ultimul deceniu a fost și mai slabă, odată cu productivitatea ce cunoștea o rată anuală de 1,2 la sută. A doua dezvoltare a constituit în dezvoltarea inegalității sociale.

Din 1948 până în 1973, ponderea veniturilor a ajuns la 90% din partea inferioară a americanilor și a fost aproximativ constantă la două treimi, și a scăzut constant de atunci, până la puțin peste jumătate din valorile perioadei precedente în ziua de astăzi.

Alte evoluții politice care au impact asupra acestei dinamici au fost importanța sporită a protecțiilor proprietății intelectuale, care creează o formă legală de monopol, precum și cele, precum extinderea licențelor profesionale și restricțiile de utilizare a terenurilor, care împiedică mobilitatea geografică. Numărul de persoane cu diplomă de licență în rândul lucrătorilor a crescut substanțial, trecând de la 5 la sută din forța de muncă în anii 1950 la 25% din forța de muncă până în 2008.

Creșterea restricțiilor de utilizare a terenurilor, prin creșterea costului locuinței, a redus și mai mult mobilitatea către zonele cu salarii mai mari. În concordanță cu fricțiunile crescute, cum ar fi acestea fiind cauza atât a dispersiei la nivelul firmelor, cât și a creșterii lente a productivității.

Prin urmare maturii de astăzi au un venit mai mic decât au avut părinții săi în perioada asemănătoare a vieții sale.

N. **Libertarianismul și ecologia**

Conform acestei teorii economice toate aspectele sociale și inclusiv ecologia trebuie să fie regulate de către individ fără introducerea pârgurilor de stat. Ecologia fiind un domeniu ce necesită a fi mai degrabă protejat și care consumă resurse dar nu produce poate avea de suferit de pe urma trecerii în regim privat.

Maximizarea profitului necesită atât micșorarea cheltuielilor cât și folosirea la maxim a resurselor generatoare de profit. În anii 1830-1885 în S.U.A. a avut loc vânatoarea de neoprit a bizonilor cu scopul utilizării cărnii lor în mâncare și prelucrării blănilor pentru producerea hainelor, locuințelor sau uneltelor. În rezultatul acestei vânători incontrolabile de profit populația bizonilor a scăzut de la 75 milioane de capete până la câteva mii către sfârșitul secolului. Necesitatea creșterii capitalului și lipsa viziunii generale

duc spre o stoarcere rapidă a resurselor neregenerabile ori greu regenerabile.

Nemaivorbind despre catastrofa tehnogenică din Bhopal din cauza căreia au murit 18 mii de oameni din cauza secretului comercial ce nu a permis înștiințarea prealabilă a victimelor despre catastrofă și posibilitățile de salvare în acest caz. Gunoiul produs este de asemenea o problemă (mai ales că o parte din gunoi este încă nereciclată și neeliminată. În trecut omenirea producea în principal gunoi organic cum ar fi deșeuri alimentare și reziduuri de lemn. Chiar și acum, ponderea materiei organice în producția globală de gunoi conform WBG este de 46%, iar dacă se va adăuga la acest procent și cele 17% de deșeuri de hârtie vedem o situație drastică. Din păcate, adevărata problemă este că, în ultimul secol, ponderea materialelor care nu se descompun, străine biosferei, materialelor din metale și, în special produselor confecționate din petrol este în creștere continuă.

Reciclarea și eliminarea acestor materiale este desigur posibilă, dar necesită o planificare pe termen lung și investiții financiare. Acum, că peisajele reale de gunoi s-au dezvoltat în diferite părți ale planetei, iar în partea de nord a Oceanului Pacific există o pată de gunoi de dimensiunea Texasului, rezolvarea problemelor de reciclare este complicată de eliminarea deșeurilor acumulate și necesită eforturi extraordinare. Ca și în multe alte sfere ideile libertariene nu reprezintă o panacee (David Boaz, 1997).

Desigur se găsesc persoane ce depun eforturi considerabile și propun idei inovative în rezolvarea problemelor ecologice, precum ar fi Boyan Slat și fondul său necomercial The Ocean Cleanup ce se ocupă cu eliminarea deșeurilor plastic din ocean datorită fluxurilor marine.

Concluzii

În ziua de astăzi statele occidentale duc o luptă internă între forțele ce sunt pro implicarea statului în economie și adepții mâinii invizibile a lui Adam Smith. Cu toate că economia liberală se socoate mai adaptivă la fluctuații și este orientată spre maximizarea profitului, capitalul odată conservat în mâinile unui grup de persoane nu este neapărat reinvestit în afaceri, ceea ce ar ridica puterea de cumpărare și ar permite dezvoltarea afacerilor noi și lărgirea celor existente, ori cel puțin menținerea lor pe piață pentru a nu duce la crize și lichidări de persoane juridice.

Neo-libertarianismul reprezintă o concepție ce datorită viziunilor sale binevoitoare asupra monopolismului poate provoca dereglări economice și antreprenorilor mici și mijlocii.

Bibliografie selectivă

- [1]. Hayek, Friedrich, 1944. The Road to Serfdom. Routledge Press.
- [2]. Boaz, David, 1997. Libertarianism: A Primer. Free Press.
- [3]. Friedman, Milton, Friedman, Rose, 1980. Free to Choose: A Personal Statement. Mariner Books.
- [4]. Hayek, Friedrich, 1931. Monetary Theory and the Trade Cycle. Prices & Production.
- [5]. Rothbard, Murray, 1970. Power and Market: Government and the Economy. Sheed Andrews and McMeel.
- [6]. <https://fee.org/articles/where-does-the-term-libertarian-come-from-anyway/>
- [7]. <https://www.piie.com/system/files/documents/wp18-4.pdf>